

Visie op lezen

Effectief en motiverend leesonderwijs

(Motivatietheorie Deci & Ryan (2017))

Technisch & vloeiend lezen

- Doelgerichte instructie en oefening van *technisch* lezen
- Succeservaring centraal
- Tekstaanbod gericht op lesdoel en competentie kind (wat het al kan)

Relatie motivatietheorie: **competentie (zelfvertrouwen)**

KARAKTER

Leesbevordering & literatuureducatie

- Veel en gevarieerd lezen
- Ontwikkelen persoonlijke leessmaak en positieve leeshouding
- Doorgaande lijn naar VO (literatuureducatie)
- Tekstaanbod gericht op beleving kind

Relatie motivatietheorie: **autonomie en verbondenheid**

KARAKTER

Begrijpend & studerend lezen

- Tekstcentrale aanpak met rijke teksten
- Tekstaanbod gericht op verdiepend lezen (CR)
- Nadruk op vragen (HOTS) gericht op evalueren & reflecteren
- Samen actief aan de slag met de tekst
- Samenhang met andere taaldomeinen

Relatie motivatietheorie: **competentie en verbondenheid**

Taal

- De tekstcentrale aanpak en de verbinding tussen de domeinen lezen, schrijven en spreken maken het lees- én taalonderwijs nog betekenisvoller en motiverender.
- De verbinding op thema versterkt woordenschat en kennis van het onderwerp.

(ondersteund door de Vereniging van Taalspecialisten en de SLO)

Staal en Taal Actief

Toelichting Visie op lezen Malmberg

De kern is effectief en motiverend leesonderwijs

- Effectief: doen wat werkt, evidence informed.
- Motiverend: aansluitend op motivatietheorie van Deci & Ryan (zie whitepaper Intrinsieke motivatie en lezen). Het proces van intrinsieke motivatie is in het onderwijs te stimuleren door rekening te houden met drie menselijke basisbehoeften: competentie, autonomie en verbondenheid.
 1. Competentie: Bij competentie gaat het om het ontwikkelen van vertrouwen in eigen kunnen en het toepassen van de opgedane vaardigheid.
 2. Autonomie: Autonomie is de perceptie van een kind om gedrag zelf te mogen bepalen, vanuit eigen interesses en waarden. Dit maakt autonomie niet identiek aan onafhankelijkheid. Autonomie vraagt wel degelijk om duidelijke kaders en structuren (zie bij leesbevordering: kennis van aanbod/genres kinderboeken om zelf keuzes te maken).
 3. Verbondenheid: Verbondenheid geeft de relatie met anderen weer. Ergens bij horen, deel van zijn. Verbondenheid zorgt voor betrokkenheid en biedt veiligheid.

Technisch & vloeiend lezen

- Doelgerichte instructie en oefening van technisch lezen: technisch en vloeiend lezen zijn technieken die je net als andere technieken (bijv. in de sport) het best leert door gerichte instructie en veel oefenen.
- Succeservaring centraal: bij het oefenen is het belangrijk dat het kind succes ervaart. Dan voelt het zich competent en ontwikkelt het zelfvertrouwen. Zelfvertrouwen om een volgende keer met plezier een leestaak uit te voeren.
- Tekstaanbod gericht op lesdoel en competentie kind: om succes te kunnen ervaren moet de tekst niet alleen gefocust zijn op het doel van de les, maar ook op wat het kind al kan. Dat zorgt ervoor dat het kind niet struikelt over andere obstakels (leesmoeilijkheden waar nog geen instructie op is geweest of inhoudelijke complexiteit van de tekst). Het komt zo direct tot de inhoud van een tekst en komt tevens tot beleving. De tekst moet dus voor dit doel technisch en inhoudelijk niet te complex zijn.

Leesbevordering & literatuureducatie

- Veel en gevarieerd lezen: het aanbod zorgt ervoor dat kinderen veel en gevarieerd lezen. Dat is randvoorwaardelijk om een persoonlijke leessmaak te ontdekken en te ontwikkelen.
- Persoonlijke leessmaak en positieve leeshouding ontwikkelen: doel is om vanuit een persoonlijke leessmaak zelf keuzes kunnen maken uit het aanbod dat de kinderboekenwereld rijk is. Het zelf keuzes kunnen maken levert een bijdrage aan de intrinsieke motivatie (autonomie) en komt een positieve leeshouding ten goede. Dat zorgt er uiteindelijk voor dat een kind uit zichzelf meer gaat lezen.
- Doorgaande lijn naar VO (literatuureducatie): kennis opdoen van de literaire aspecten van teksten en verhalen zorgt ervoor dat kinderen teksten/verhalen beter kunnen beoordelen en daardoor meer leren waarderen. Het heeft een leesbevorderend effect. Bovendien zorgt de aansluiting van het aanbod op de doelen van het referentiekader voor een doorgaande lijn naar het VO.
- Tekstaanbod gericht op beleving kind: teksten en verhalen zijn hier primair gericht op de beleving van het kind. Niet op aanleren van de techniek, niet om het kind uit te dagen herhaald en verdiepend te lezen, maar vooral om er plezier aan te beleven.

Begrijpend en studerend lezen

- Tekstcentrale aanpak met rijke teksten: een aanpak waarin de tekst centraal staat, niet de leesstrategie. Het draait om rijke teksten die kinderen nieuwsgierig maken en stimuleren om verder te lezen, te kijken of te luisteren. Rijke teksten met een variatie aan tekstsoorten bevorderen de ontwikkeling van woordenschat, kennis van de wereld en diep begrip.
- Tekstaanbod gericht op verdiepend lezen: een tekstaanbod dat aansluit bij de principes van close reading. Het gaat hier om authentieke, gelaagde, in de regel wat complexere teksten waarin veel te ontdekken valt. Niet primair geschikt voor aanleren van de techniek.
- Nadruk op vragen (HOTS) gericht op evalueren & reflecteren: kinderen in Nederland zijn goed in het halen van informatie uit een tekst (letterlijk tekstbegrip). Ze zijn minder goed in het

- evalueren van de kwaliteit en geloofwaardigheid van teksten en in het reflecteren op teksten. (bron: PISA-onderzoek). In onze aanpak ligt de nadruk op HOTS-vragen. Deze zetten aan tot dieper lezen en stimuleren de ontwikkeling van deze vaardigheden. De vragen doen een beroep op de hogere denkvaardigheden om zo informatie af te leiden die niet letterlijk in de tekst staat. Deze vragen zijn geschikt en motiverend voor alle kinderen.
- Samen actief aan de slag: samen in gesprek gaan over de tekst stimuleert de kinderen om herhaald te lezen om zo het tekstbegrip te verdiepen. Zo leren kinderen samen en van elkaar. De leerkracht krijgt daarbij waardevolle inzichten in het denkproces van de leerlingen.

Samenhang met de andere taaldomeinen: wederzijdse versterking (transfer tussen domeinen)

Om het onderwijs efficiënter, effectiever en betekenisvoller te maken kun je begrijpend lezen combineren met een ander domein/vakgebied. Uitgangspunt hierbij is dat beide domeinen/vakken daarvan moeten profiteren. Die wederzijdse versterking is er op inhoudelijk vlak alleen wanneer je begrijpend lezen verbindt met de andere taaldomeinen.

De opgedane kennis en ontwikkelde vaardigheid in het ene domein van Taal kan bij de ander worden toegepast (en vice versa). Zo versterken de taaldomeinen elkaar. Denk aan bij begrijpend lezen opgedane kennis van de tekstsoort 'betoog' die je kunt toepassen wanneer je een betoog moet schrijven.

Door BSL-teksten te laten aansluiten op het taaltheema wordt het ook nog eens betekenisvoller voor de kinderen. Zo breiden ze ook hun woordenschat en kennis van het onderwerp uit.

(Deze visie op samenhang tussen de taaldomeinen wordt ondersteund door de Vereniging van Taalspecialisten en de SLO)